

Катарина Пантовић

МЕЛАНХОЛИЧНИ ОТПОР ФОРМЕ

ВИКТОРА ШКОРИЋА

Књига критика и есеја књижевног критичара и истраживача Виктора Шкорића *Меланхолични отпор форме* пријатна је појава и својеврсно освежење у савременој књижевној критици: она окупља текстове који су настали, сасвим извесно, не некаквим академским или *поучителним* поводима, нити би се, уопште узев, могло рећи да је мотивација за њихов настанак дошла *од споља*, већ су резултат чисте инспирације, надахнутог самосталног читања и истраживања. Аутор показује аутентично *безинтересно* занимање за одређене књижевне, културно-историјске, па и филмске феномене, прилазећи им из различитих перспектива: проблемске, компаративне, интердисциплинарне, показујући да је убедљиво тумачење могуће и када не поседује прецизан и унапред строго осмишљен методолошки или теоријски оквир.

Књига је подељена у два дела, од којих је први, насловљен „Књиге уз узглавље, на ноћном столу“, посвећен критикама и рецензијама. Он садржи шеснаест краћих текстова, насталих у периоду од 2014. до 2020. године, који су својом дужином, формом и тоном најприближнији новинској критици. Занимљива је селекција писаца и дела коју је Шкорић укључио у своју књигу: у питању су махом најистакнутији српски савремени прозаисти (Владан Матијевић, Драган Великић, Ото Хорват, Срђан В. Тешин, Милош Латиновић, Радован Влаховић и други), али и наслови новијег датума (Јелице Зупанц и Иване Миљак) који представљају креативни и истраживачки напор да се допринесе вредновању појединих аутора из авангардног и међуратног периода, као што су Драгиша Васић и Бошко Токин. Шкорић, такође, готово да саставља омаж ауторима војвођанске (и то особито банатске) провенијенције, ако узмемо у обзир да је чак десет од шеснаест текстова везано за ствараоце с овог поднебља, што се може разумети и као симпатичан гест одаје поште властитом родном крају. Збиркама поезије, с друге стране, посвећено је неупоредиво мање пажње, те су предмет ауторовог тумачења тек две поетске књиге: Дамира Малешева и Радомира Д. Митрића (уколико не рачунамо приказ антологије *Девет боја Баната* коју је приредио Драшко

Ређеп, која укључује пробране банатске песнике од периода авангарде до неоавангарде).

Други, далеко обимнији део ове књиге, „Пландовања о књижевности“, обухвата дванаест есеја о тематски, географски, традицијски, па чак и жанровски различитим појавама. Шкорић пише како о ауторима светске, тако и националне књижевности, показујући интересовање и ерудицију нарочито када су у питању писци латиноамеричке књижевности (Љоса, Кортасар, Карпентијер – и притом отвара врата у, просечном нашем читаоцу, неке мање познате литерарне опусе), али је ништа мање верзиран када је српски постмодернизам у питању (Павић, Пекић, Киш). Он пише и о Црњансковим *Хиперборејцима*, али и о првом роману Ленарда Коена. У многоме „слободни“ жанр есеја и његова дужина дозвољавају Шкорићу да се сугестивно размахне у анализи и предочавању не само кључних књижевних елемената, већ и, примерице, ширег културно-историјског контекста.

Оправдавајући наслов књиге, чини се да је проблем *форме* књижевног дела, и, даље, *форме приступа књижевном делу* (читање и писање о њему) од нарочите важности нашем аутору, те се она проблематизује и испоставља као номинални предмет анализе у неколико убедљивих есеја, пре свега у оном о Ласлу Краснахоркаију по ком је књига и насловљена, „Меланхолични отпор форме“, као и у тексту „Сусрет Павића и Кортасара: потрага за формом читања као потрага за идентитетом“. Шкорић се у овом раду, у складу са поетикама аутора којима се бави, поиграва са постмодернистичким формалним и текстуалним стратегијама и подражава форму речника, издвајајући кључне појмове њихових поетика као одреднице. Два подужа есеја посвећена су прози и критичком опусу Данила Киша (којим се аутор подробно бавио и у свом мастер раду): у есеју „Фото-албум као баршунаста прича: једно читање Кишових *Раних јада*“ он испитује однос нарације и фотографије у причи „Из баршунастог албума“, док у есеју „Сви гени Кишових есеја: есејистичко-критички и аутопоетички текстови Данила Киша“ подсећа читаоце на монолитност и сувереност књижевне фигуре каква је био Данило Киш, фокусирајући се на његов полемички дар, који је у времену у ком је стварао могао бити доживљен и као коб.

Нарочито су занимљиви есеји посвећени филмској уметности. У њима аутор са читаоцима неоптерећено дели своје импресије о култном лику Џокера (есеј „Луда(к) нашег доба“), испитујући у којој мери је он по својој природи и књижевни лик, док о

филмској уметности Андреја Тарковског пише нарочито надахнуто и информисано („Двострука носталгија Андреја А. Тарковског“).

У свим овим малим *расправама* аутор прецизно излаже проблематику и ауторску аргументацију и став о одређеној теми, приближавајући је читаоцу на непосредан, занимљив и убедљив начин. Уочавајући увек високу вредносну димензију одређеног књижевног, филмског дела, или њихових аутора, и концизно на њу подсећајући у закључку текста, Виктор Шкорић на посебан начин креира једну личну критичарску антологију.